УДК 378 : 796.5

О.І. Міхо
м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Постановка проблеми. У сучасних умовах інформатизації всіх сфер суспільного життя актуальною постає потреба більш широкого використання інформаційних технологій – мультимедіа-технологій та Інтернет-технологій. Особливо активно ці технології використовуються в сфері туризму, де задіяні найбільші авіакомпанії, готельні системи і туристичні корпорації всього світу. Для сучасного фахівця сфери туризму важливими рисами є інформаційна культура, комп'ютерна грамотність, уміння працювати із постійно поновлюваною електронною інформацією світового рівня, зосередженою у світовій мережі Інтернет. В епоху комп'ютерних технологій виникає потреба у створенні електронних презентацій для забезпечення потреб навчання та майбутньої професійної діяльності фахівців сфери туризму.

Аналіз попередніх досліджень. Питанням професійної туристської освіти присвячено дослідження В. Квартальнова, І. Зоріна, В. Федорченко, І. Зязюна, Л. Кнодель, В. Лозовецької, О. Любіцевої, використання інформаційних технологій у підготовці фахівців сфери туризму висвітлено в роботах А. Мараховського, О. Буді. Але питання ефективності використання електронних презентацій у процесі викладання дисциплін професійно орієнтованого циклу напряму підготовки «Туризм» не було предметом дослідження і потребує подальшого вивчення.

Метою даної статті є визначення ефективності використання електронних презентацій та їх когнітивний вплив на сприйняття матеріалу дисциплін професійно орієнтованого циклу майбутніми фахівцями сфери туризму.

Виклад матеріалу. У професійній туристській освіті актуальною є проблема відбору форм і методів навчання. У своїх дослідженнях І. Зорін запропонував матрицю оцінювання вибірковості методів навчання в туризмі, відповідно до якої найдоцільнішими для підготовки фахівців сфери туризму на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр є кейс-стаді (аналіз конкретних ситуацій), навчальна екскурсія, мультимедійне навчання, комп'ютерне програмоване навчання, стажування, у той час як для магістрів – факультативи, конференції, мультимедійне навчання, комп'ютерне програмоване навчання, дистанційне навчання [1, с. 540].

Традиційні лекції і семінарські заняття більшість дослідників вважають найменш ефективними формами. Але роль лекції в навчальному процесі була й залишається значною: вона закладає основи розуміння і ставлення до предмету, встановлює міжпредметні зв'язки, забезпечує науковість та наступність у процесі навчання. Зменшення обсягів лекційних занять в умовах впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу змушує педагогів до пошуків шляхів підвищення ефективності використання лекційного часу, оптимізації навчального процесу. Лекційний матеріал, що подається викладачем монологічно, вимагає від студента запам'ятовування значного обсягу інформації, формуючи репродуктивний тип мислення. Застосування технічних засобів навчання та структурування змісту навчального матеріалу дозволяє суттєво збільшити його обсяг порівняно з класичною лекцією, одночасно активізуючи пізнавальну діяльність студентів. Формат презентації Microsoft Office PowerPoint дозволяє подавати частини лекції у вигляді таблиць, діаграм, активно використовувати фотографії, відеоматеріали.

Електронна презентація (лат. praesento – передаю) – це спосіб подання інформації за допомогою мультимедіа – можливостей (зображення, звуку, відео), які відповідають за зорове, слухове, кінестетичне сприйняття інформації.

За умови необхідності постійного оновлення змісту, що особливо актуально для професійно орієнтованого блоку туристських дисциплін, лекції-презентації можуть створюватись за окремими темами, що не знайшли висвітлення у методичній літературі, але є важливими для опанування фахом. Зміст лекцій-презентацій може постійно корегуватись,

вводитись нові статистичні дані, рекреаційні і туристські ресурси, які будуть впливати на розвиток туризму в майбутньому. Водночас лекція-презентація будується на гармонійному поєднанні візуального та вербального впливу викладача (лектора) на аудиторію.

Таким чином, у процесі викладання дисциплін професійно орієнтованого циклу електронні презентації доцільно використовувати в таких формах:

– як форма подачі нового матеріалу – створення лекцій-презентацій;

– як форма самостійної та індивідуальної роботи студентів – створення, просування інноваційного турпродукту як складова професійної компетентності фахівця з туризму;

– як форма доповіді на студентських наукових заходах: семінарах, «круглих столах», конференціях.

Позитивний ефект від використання лекцій-презентацій полягає у:

– реалізації принципу наочності навчання;

– стимулюванні пізнавальної активності студентів;

– підвищенні якості викладання навчального матеріалу;

– заощадженні часу;

– можливості подання додаткового матеріалу;

– можливості постійного оновлення змісту лекцій, що особливо актуально для професійної туристської освіти.

Мультимедійне навчання – це загально прийнята назва для опису когнітивної теорії мультимедійного навчання, що визначає принципи навчання з використанням мультимедіа. Основним постулатом теорії мультимедійного навчання є той факт, що оптимальне навчання можливе за умови синхронної подачі вербального і візуального матеріалу. Ефективність цієї теорії в процесі досліджень було доведено педагогом-психологом Ричардом Е. Мейєром. Презентації PowerPoint створюються за одними шаблонами, що значно полегшує роботу доповідача. Але процес впливу на слухачів було досліджено недостатньо. Основна мета досліджень Мейєра полягала в тому, щоб у процесі дослідження вивести основні принципи побудови презентацій, матеріал яких буде максимально засвоюватись слухачами. Дослідження будувались на дуальності сприйняття людським мозком інформації через візуальний та вербальний канали. Візуальний канал забезпечує сприйняття ілюстрацій, комп'ютерної анімації, відео, тексту на екрані; вербальний канал представлено у вигляді розповідей та невербальних звуків. Отже, в процесі дослідження було визначено, що:

– в презентаціях доцільно використовувати обидві форми подачі матеріалу: вербальну та візуальну;

– змістове наповнення слайдів має легко засвоюватись когнітивною системою людини;

– презентації мають допомагати слухачам відбирати, структурувати та інтегрувати отриману інформацію.

Саме ці висновки дозволили досліднику сформувати п'ять основних принципів мультимедійного навчання [2, с. 9]: принцип сигналізації; принцип сегментації; принцип модальності; принцип мультимедіа; принцип узгодженості. Дослідником було доведено, що використання цих принципів під час роботи з програмою PowerPoint і створення презентацій призведе до зменшення когнітивного навантаження на аудиторію, що в результаті сприятиме більш ефективному сприйняттю доповіді.

Робота зі слайдами презентації починається з роботи над заголовками слайдів: у верхній частині вводиться назва слайду, яка допомагає його ідентифікувати, але не пояснює головної ідеї.

Принцип сигналізації: «Студент вчиться краще, коли матеріал структуровано чіткими і зрозумілими заголовками».

Заголовок слайду має відображати головну ідею та мету його створення, тому доцільно писати заголовки в активному стані з іменником і дієсловом. Для заголовка обирають розмір 40 та вводять текст через 2 інтервали, це дозволить слухачам прочитати назву навіть з кінця зали, а доповідач легко зможе знайти його в сортувальнику слайдів.

Процес роботи над заголовком дозволить доповідачу уточнити та краще зрозуміти власне бачення теми. Розробники практикують такий спосіб роботи з заголовком:

продивитись слайд, розвернути його до когось іншого та визначити головну ідею слайду. Це і є заголовок.

Другий принцип пов'язано з роботою із сортувальником слайдів. На цьому етапі слід добре структурувати матеріал, розбити його на прийнятні за обсягом частини інформації. Огляд всіх слайдів має дати інформацію щодо логічності, послідовності розповіді, відсутності великих пауз в показі. Якщо паузу обумовлено великою кількістю інформації, краще цей слайд розбити на декілька. Найпростіший спосіб: поділити інформацію кожного слайду навпіл. Якщо кількість візуальної інформації значно більше ніж вербальної, слід критично віднестись до змісту цих слайдів та залишити лише ту інформацію, що повністю відповідає темі.

Принцип сегментації: «Студент краще навчається, коли інформацію представлено дозовано».

Якщо основний зміст подається в текстовому форматі спостерігається перевантаження візуального каналу мозку. У такому випадку зорове навантаження скорочується за рахунок перенесення тексту з екрану у зміст розповіді (допускається складання нотаток).

Принцип модальності: «Студент краще навчається засобами мультимедіа, коли пояснення представлені у вигляді розповіді, а не тексту на екрані».

Принцип мультимедіа: «Студент навчається краще, коли представлено слова і малюнки, а не тільки слова».

Перетворити слова на зображення достатньо важко, але попередні три принципи допоможуть у вирішенні цієї проблеми: 1) виписування заголовку допоможе визначитись, що ви хочете показати; 2) поділ тексту на частини виділить суму інформації, що має бути показано; 3) прибираючи текст з екрану звільняється місце для зображень. Відберіть фотографії, за допомогою PowerPoint складіть схеми та діаграми.

Принцип узгодженості: студент вчиться краще, коли додатковий матеріал краще виключено, аніж включено.

Ще декілька принципів було визначено Е. Мейєром у процесі дослідження: принцип просторового зв'язку (студенти навчаються краще, коли слова та відповідні їм зображення представлено на екрані поруч, а не далеко один від одного); принцип часового зв'язку (студенти навчаються краще, коли слова і відповідні до них зображення подаються синхронно, а не послідовно).

Врахування цих принципів у підготовці презентації сприятиме оптимальному когнітивному навантаженню, більш ефективному сприйняттю матеріалу, підтримці постійного інтересу аудиторії до теми доповіді.

На думку О. Семеног підготовка презентації охоплює такі етапи:

1) концептуальне проектування (формування концепції, образу продукту, визначення його структури, змістової спрямованості, мети; результатом цього етапу є виникнення ескізу продукту);

2) безпосереднє проектування (створення шаблонів, заготовок слайдів і основних інформаційних компонентів (текстових фрагментів, графічних об'єктів) і наповнення їх відповідним змістом);

3) реалізація і аналіз результатів [3, с. 136].

Загалом технологія розробки нової електронної презентації включає такі етапи:

1. Визначення теми.

2. Створення сценарію (схеми) презентації.

3. Визначення стилю, відбір матеріалу для слайдів: текстів, таблиць, діаграм, малюнків, фото і відеоматеріалів.

4. Створення слайдів, вставка малюнків, звуку, анімації.

5. Налаштування анімації слайдів.

5. Встановлення параметрів демонстрації слайдів (час, режим демонстрації тощо).

6. Перегляд створеного слайд-фільму.

7. Редагування презентації (за необхідності).

Вимоги до оформлення змісту презентації:

1. Усі слайди мають бути витримані в єдиному стилі, стиль і фонові графіки не мають відволікати від змісту презентації.

2. У процесі проектування верхня і нижня частина слайду погано відображаються на екрані, тому краще не розташовувати там важливу інформацію.

3. Найважливішу інформацію (висновки, визначення, правила тощо) слід виділити жирним шрифтом (кегль 24), основний текст має бути не менш ніж 18 розміру (комфорт сприйняття).

4. Інформація на слайді має бути добре структурована: людина може одночасно запам'ятовувати не більше трьох фактів, визначень, висновків.

5. Доцільно використовувати можливості комп'ютерної анімації для представлення інформації на слайді, але не перенасичувати слайд ні інформаційною, ні візуальною складовими.

Важливим принципами розробки електронних презентацій є також врахування вікових особливостей і рівня підготовки глядачів: потрібно забезпечити розуміння кожного поняття, схеми, графіка. Не останнє місце в процесі розробки електронної презентації відводиться принципу естетичності: всі слайди мають бути витримані в одному стилі, кольорові схема має бути однаковою для всіх слайдів, що дозволить створити відчуття зв'язності, наступності, стильності, комфорту. Врахування впливу кольорів на людину дозволить досягти бажаного ефекту: теплі кольори (червоний, помаранчевий, жовтий) – стимулюють; холодні (синій, фіолетовий, блакитний, зелений) – заспокоюють; світло-рожевий, сіро-голубий, жовто-зелений, коричневий є нейтральними кольорами. Кольорові поєднання істотно впливають на зоровий комфорт, а деякі (зелені літери на червоному фоні) можуть призвести до стресу. Краще сприймається поєднання білого шрифту на темно-синьому фоні, лимонно-жовтого на червоному, чорного на білому, жовтого на синьому. Білий колір вважається найсильнішим засобом виразності.

Переваги використання електронної презентації в навчальному процесі вищого навчального закладу:

1. Зосередження уваги слухачів (студентів, колег) на темі виступу та основних питаннях, що висвітлюються.

2. Матеріал добре структуровано, подається стисло.

3. Покращення можливості запису, складання опорних конспектів.

4. Оптимізація навчального процесу.

5. Активізація пізнавальної активності студентів у процесі вивчення дисциплін професійно орієнтованого циклу.

Література:

1. Зорин И.В. Феномен туризма: Миссия и функции туризма. Этнологические начала путешествия. Профессиональное туритсткое образование. Образование и карьера в туризме / И.В. Зорин. – М. : Наука, 2005. – 552 с.

2. Atkinson C., Mayer R.E. Five ways to reduce PowerPoint overload [Електронний ресурс] / Cliff Atkinson, Richard E. Mayer // Он-лайн ресурс Sociable Media. – 2004. – V 1.1. - Режим доступу: http://www.sociablemedia.com/PDF/atkinson_mayer_powerpoint_4_23_04/pdf.

3. Семеног О.М. Культура наукової української мови : навч. посіб. / Олена Миколаївна Семеног. – К. : Академія, 2010. – 216 с.

Статтю присвячено ролі інформаційних технологій у професійній туристській освіті. Визначено основні принципи створення та використання електронних презентацій у форматі PowerPoint у процесі викладання професійно орієнтованих дисциплін.

***Ключові слова**: мультимедійні технології, професійна туристська освіта, лекція - презентація, когнітивне навантаження.*

Статья посвящена роли информационных технологий в профессиональном туристском образовании. Определены основные принципы создания и использования электронных презентаций в формате PowerPoint в процессе преподавания профессионально дисциплин.

***Ключевые слова**: мультимедийные технологии, профессиональное туристское образование, лекция – презентация, когнитивная нагрузка.*

This article is devoted to the role of information technology in professional tourism education. The basic principles of creation and use of electronic presentations in PowerPoint in teaching professionally oriented courses were denoted.

***Keywords**: multimedia technology, professional tourist education, lecture - presentation, cognitive stress.*